

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Phileremi Palaeologi Monachi De Oratione Dominica Liber

Lardenoy, Martin de

Parisiis, 1673

Sicut Et Nos Dimittimus debtoribus nostris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9892

178 Phileremi Palæol. Monac.
ris potest oculus nullis tenebris de-
lectari, quamvis non possit in ful-

1. Cor 9.
24.
a Lib. de
perf. iust.
cap. 8.
gentissimâ luce defigi. ^a Sic ergo
curramus , ut comprehendamus :
omnes enim qui rectè currunt,
comprehendent; non sicut in ago-
ne theatrico omnes quidem cur-
runt , sed unus accipit palmam.
Curramus credendo , sperando ,
desiderando. Curramus corpus ca-
stigando , & eleemosynas in dan-
dis bonis , malisque ignoscendis
hilariter & ex corde faciendo; &
currentium vires ut adjuventur ,
orando : & sic audiamus præcepta
perfectionis , ne currere negliga-
mus ad plenitudinem charitatis.

SICUT ET NOS DIMITTIMUS
debitoribus nostris.

b Ser. 29.
de verb.
Ap. c. 6. **S**ponsio hæc cum Deo , vera
& fixa conditio est. Tu
homo es , & habes debitorem , &
debitor etiam tu es. Accedis ad
Deum qui habet debitores , & de-
bitor non est , ut postules tibi debita

relaxari. Sed hoc tibi dicit : Ego debita non habeo ; tu habes debita, debes enim mihi : sed etiam frater tuus debet tibi. Debitor meus es ; habes & tu debitorem. Debitor meus es , quia peccasti in me ; habes debitorem fratrem , quia peccavit in te. Quod feceris cum debitore tuo , facio ego cum meo ; id est , si dimittis , dimitto ; si tenes , teneo.

<sup>a In Ps.
54 post
init.</sup> ^{b Ib. inf.} <sup>Matth.
§. 44.</sup>

* Nunquid enim tu habes inimicum , & Deus non habet ? Tu quidem eum habes inimicum qui tecum creatus est : ille vero eum quem creavit. Inimicos ergo Dei malos & iniquos sapè in scripturis legimus : & parcit eis ille qui non habet quod ei imputet inimicus : cui omnis inimicus ingratus est , ab illo enim habet quidquid boni habet. ^b Ergo quoniam haec tibi dilectionis regula figitur , ut imitans patrem , diligas inimicum (*Diligite enim , inquit , inimicos vestros ,*) in hoc præcepto quomodo exerceceris , si nullum inimicum patereris ? Vides ergo prodesse tibi

180 Phileremi Palaol. Mon

ad aliquid & quod Deus parcit malis. Profit tibi ad habendam misericordiam, quia & tu fortè si bonus es, ex malo factus es bonus: & si Deus non parceret malis, nec tu qui gratias ageres, appareres. Parcat ergo aliis qui pepercit & tibi;

a Ib. inf. non enim cum transieris, intercludenda est via pietatis.

^a Quid est ergo timendum quando pateris inimicum? Ne conturbetur in te di-

b Ser. 48. lectio quam diligis inimicum.

^b Nul-
^{de divers.} de cap. 10. modo nocere tibi potest inimicus

sæviens, quantum tibi noces, si non diligis inimicum. Ille enim nocere potest aut villæ tuæ, aut pecori tuo, aut domui tuæ, aut servo tuo, aut ancillæ tuæ, aut filio tuo, aut conjugi tuæ, aut ut multum, si illi data fuerit potestas, carni tuæ.

Nunquid quomodo tu animæ tuæ?

c Ib. inf. ^c Quid enim tibi prodest malum

inimici tui? si malum nullum haberet, nec inimicus tuus esset. Bonum illi opta: finiat mala, & non erit tibi inimicus. Non enim inimica tibi est in illo natura humana,

sed culpa. Nunquid ideo tibi est
inimicus quod habet animam &
carnem ? hoc est quod tu : Animam
habes , animam habet : carnem ha-
bes , carnem habet. Consustan-
tialis tuus est : simili de terrâ facti
estis : à Domino animati estis. Hoc
est ille quod tu. Respice fratrem
tuum. Primi duo parentes nostri
erant Adam & Heva : ille pater,
illa mater. Ergo nos fratres. Omit-
tamus originem primam. Deus pa-
ter , Ecclesia mater. Ergo nos fra-
tres. Sed inimicus meus paganus
est , Judæus , hæreticus. Attende
quare te monuit Christus ut diligas
inimicos. Nunquid ut semper re-
maneant inimici ? Si ad hoc te mo-
nuit ut inimici remaneant , odisti ,
non diligis. Attende quomodo ip-
se dilexit , id est , quia nolebat ut sic
remanerent sui persecutores. Ait :
Pater , ignosce illis quia nesciunt Luc.23.
quid faciunt. Quibus voluit ignos- 34.
ci , mutari illos voluit ; quos voluit
mutari , ex inimicis fratres facere
dignatus est , & verè sic fecit. Occi-

a Trad.
8. in Ep.
Ioan. post
med.

*al bid.
inf.*

sus est , sepultus est , resurrexit , in
cælum ascendit , Spiritum san-
ctum misit discipulis , cæperunt in
fiducia prædicare nomen ipsius ,
miracula faciebant in nomine cru-
cifixi & occisi . Viderunt illi in-
terfectores Domini , & qui sangu-
inem ejus sæviendo fuderant , cre-
dendo biberunt . ² Sævit in te ho-
mo ? Ille sævit ; tu deprecare : Ille
odit ; tu miserere . Febris animæ
ipsius te odit : sanus erit , & gratias
tibi aget . Quomodo medici dili-
gunt ægrotos ? Nunquid ut ægrotos
diligunt ? si ægrotos diligunt ,
volunt ut semper ægrotent . Ad hoc
diligunt ægrotos , ne ægroti perma-
neant , sed ut ex ægrotis fani fiant .
Et quanta plerumque patiuntur à
phreneticis ? quales contumelias
verborum ? plerumque & percu-
tiuntur . Persequitur ille febrem ,
ignoscit homini . Et quid dicam ,
fratres ? Amat inimicum suum .
Imò odit inimicum suum . Mor-
bum enim ipsius odit , & amat ho-
minem à quo percutitur . Odit fe-

brem. A quo enim percutitur ? à morbo, ab ægrotatione , à febre. Illud tollit quod illi adversatur, ut remaneat illud unde gratuletur. Sic & tu. Si odit te inimicus tuus , & injustè te odit , noveris quia cupiditas sæculi in illo regnat : propterea te odit. Si odisti illum & tu, contrà reddis malum pro malo. Quid facis reddere malum pro malo? unum ægrotum flebam , quite oderat : jam duos plango , si & tu odisti. ^{a Ser. 44.} Intelligat itaque sanctitas ^{de diver.} vestra quomodo sint portanda peccata. Sunt enim qui portare sibi videntur peccata , & tacent peccatoribus. Jam ista simulatio detestanda est. Porta peccatorem , non ut ames peccatum in illo , sed ut persequaris peccatum propter illum. Dilige peccatorem , non in quantum peccator est , sed in quantum homo est ; quomodo si diligis ægrum , persequeris febrem : Nam si parcis febri , non diligis ægrum. ^{b Tract.} Dic ergo quod verum est fratri tuo : noli tacere. ^b Quid times ne male ^{to in Ep.} ^{Ioan. post} ^{med.}

184 Phileremi Palæol. Monac.

facias alicui? Quis malè facit ei
quem diligit? Dilige, non potest
fieri nisi ut benefacias. Sed fortè
corripis. Amor hoc facit, non sæ-
vitia. Sed fortè cædis. Ad discipli-
nam facis, quia amor ipsius dilec-
tionis non te permittit negligere

<sup>a In Ps. 102. post
med.</sup> indisciplinatum. ^b Fiat hoc, fiat:

admittit Deus; immò reprehendit
si non fiat: sed animo dilectionis
fac, non animo ultionis. Ubi au-
tem potentiores aliquos injuriosos
passus fueris, ubi tibi nec corrigere
disciplinâ licet, nec fortè etiam
monere aut præcipere; tolera, se-

^{b Ib. inf.} curus tolera. ^c Qui fortè pertinent
ad gubernationem tuam, vindica,
coérce, cum delectione, cum cha-
ritate, attendens salutem æternam;
ne cùm parcis carni, anima pereat.
Fac hoc, & multos passurus es in
quos non potes exercere discipli-
nam, quia non pertinent ad jura
gubernationis tuæ. Ferto injurias,

^{psal. 102.} securus esto: *Faciet enim miseri-
cordias Dominus, & judicium
omnibus injuriam accipientibus.*

Proinde

^a Proinde quantum ad nos pertinet, qui prædestinatos à non prædestinatis discernere non valemus,<sup>a Lib. de
Corr. &
grat. cap.
16.</sup>
& ob hoc omnes salvos fieri velle debemus; omnibus, ne pereant vel ^{1. Tim. 4.} ne alios perdant, adhibenda est à ^{4.} nobis medicinaliter severa correptio. Dei est autem illis eam facere utilem, ^{Rom. 8.} quos ipse præscivit & ^{29.} prædestinavit conformes imaginis ^{filiij sui.} Si enim aliquando timore non corripimus, ne aliquis inde pereat; cur non etiam timore corripimus, ne aliquis inde plus pereat? Neque enim dilectionis yis-
cera majora gestamus quām beatus Apostolus qui dicit: *Corripite inquietos, consolamini pusillanimos, suscipite infirmos, patientes estote* <sup>1. Thess. 5. 14. &c
15.</sup>
ad omnes: Videte ne quis malum pro malo alicui reddat. Ubi intel- ligendum est tunc potius malum pro malo reddi, si corripiendus non corripitur, sed pravâ dissimu- latione negligitur. Dicit enim:
Peccantes coram omnibus corripe, ut ceteri timorem habeant. ^{1. Tim. 5.} Quod ^{10.}

186 Phileremi Palaol. Monac.

de his peccatis accipiendum est,
quæ non latent; ne contra Domini
sententiam putetur locutus. Ille
enim dicit: *Si peccaverit in te fra-
ter tuus, corripe eum inter te &
ipsum solum.* Verumtamen & ip-
se severitatem correptionis eo us-

Matth,
18. 15.

Ibid. 17. que perducit, ut dicat: *Si nec Ec-
clesiam audierit, sit tibi sicut
Ethnicus & publicanus.* Et quis

magis dilexit infirmos quam ille
qui pro omnibus est factus infir-
mus, & pro omnibus ex ipsâ est in-

Luc. 23.

firmitate crucifixus, & pendens

34.
a In Psal.

in cruce dixit: *Pater ignosce illis,*

108. cap.

quia nesciunt quid faciunt?

Cujus vestigia secutus sanctus

Stephanus fixo genu oravit pro la-

pidantibus, dicens: *Domine, ne*

statuas illis hoc delictum. Ad

quam rem præceptum pertinet:

Aa. 7.

Diligite inimicos vestros; bene-

facite his qui oderunt vos, &

orate pro eis qui vos persequun-

b Ib. inf. tur. ^b Ipse pendens in ligno, ut

commendaret patientiam, non

ostendebat potentiam inter verba

detrahentium , quos posset divinâ potestate delere. Sed nobis utilius erat quod patientiæ præbebat exemplum , quâm si suos inimicos sine dilatione perdendo , ad hoc nos ædificaret ut impatienter festinremus de his quos malos patimur , vindicari , cùm scriptum sit : *Melior est patiens , quâm fortis vir :*

Proverb.

^{16. 32.}

^{a Ib. inf.}
^{Rom. 12. 17.}
^ Ut quando aliquos sentimus ingratos , non solum non reddentes bona , sed insuper reddentes mala pro bonis , nos oremus. Et ipse quidem pro aliis , vel sœvientibus vel dolentibus , vel in fide periclitantibus : nos verò etiam pro nobis primitus , ut animum nostrum Deo miserante atque opitulante vincamus , quo ferimur in ulciscendi cupiditatem , cùm detrahitur sive presentibus , sive absentibus nobis. Deinde cùm Christi patientiam recordamur , tanquam ipso excitato , sicut factum est cùm dormiret in navi , qui perturbationem cordis nostri tempestatemque tranquillat ; animo sedato atque placato oremus

Matth.
8. 25.

Q ij

etiam pro ipsis detractoribus no-
stris, ut securi dicamus : *Dimitte*

Matth. 6.

12.

a Tract.

213. in

Ioan. post

med.

b Lib. de

mend.

cap. 15.

Ioan. 18.

23.

Matth.

5. 39.

c Tract.

213. in

Ioan. post

med.

d Epist. 5

med.

*nobis debita nostra, sicut & nos
dimittimus.* ^a Hic dicet aliquis:

^b at ipse cum alapâ percussus esset,
non ait, ecce altera maxilla; sed

^c ait: *Si malè dixi, exprobra de ma-*
lo: si autem benè, quid me cedis?

^d Cur non fecit quod ipse præcepit?
percutienti enim non sic responde-

^e re, sed maxillam debuit alteram
præbere. Quid quod & veraciter,

^f mansuetè, justeque respondit, &
non solùm alteram maxillam ite-

^{rum} percussuro, sed totum corpus
figendum præparavit in ligno? Et

^g hinc potius demonstravit quod de-
monstrandum fuit, sua scilicet illa-

^h magna præcepta patientiæ, non
ostentatione corporis, sed cordis

ⁱ præparatione facienda. Fieri enim
potest ut alteram maxillam visibili-

^j ter præbeat homo & iratus. ^k Ne-
quaquam igitur præceptum suum,

^l si verba intueamur, implevit: ne-

^m que enim præbuit percutienti alte-
ram partem, sed potius prohibuit

ne qui fecerat injuriam , augeret :
& tamen paratus venerat , non so-
lùm in faciem percuti , verum
etiam pro his quoque à quibus hæc
patiebatur , crucifixus occidi ; pro
quibus ait in cruce pendens : *Pa-* Luc. 23,
ter, ignosce illis, quia nesciunt ^{34.}
quid faciunt. Nec Paulus Aposto-
lus præceptum Domini & magistri
sui videtur implesse , ubi etiam ipse
percussus in faciem , dixit Principi
sacerdotum : *Percutiet te Deus ,* A&t. 23.3.
paries dealbate ; ^a altissimè intuens ,
sacerdotium Judæorum jam tale
factum esse , ut nomine forinsecùs
niteret , intrinsecùs autem luteis
concupiscentiis forderet : quod
transiturum esse vindictâ Domini ,
videbat in spiritu cùm illud diceret :
sed tamen cor paratum habebat
non solùm ad alias alapas accipien-
das , sed etiam (ad) quælibet tor-
menta pro veritate patienda , cum
eorum dilectione à quibus illa pa-
teretur . ^b Paratus itaque debet esse Epist. 5.
homo justus & pius patienter eo- med.
rum malitiam sustinere , quos fieri

Q iij

^a Ib. inf. bonos quærit ;^a ut teneatur in secreto animi patientia cum benevolentia, in manifesto autem id fiat quod eis videtur prodesse posse,

^b In Psal. 78. post med. quibus bene velle debemus.^b Sed propter illud quod scriptum est in Apocalypsi, sub arâ Dei martyres ad Deum clamare, & dicere :

Apoc. 6. *Quousque, Domine, non vindicas sanguinem nostrum?* Non est præ-

tereundum quemadmodum accipi oporteat, ne propter exsaturandum odium credantur sancti desiderare vindictam, quod ab eorum perfectione longè abest; & tamen scri-

ptum est : *Lætabitur justus cùm viderit vindictam impiorum, manus suas lavabit in sanguine peccatoris.*

^c Ib. inf. Matth. Ubi est ergo illud : *Dili-*

^{5.} 44. *gite inimicos vestros, benefacite eis qui vos oderunt, & orate pro eis qui*

^{1. Pet.} 3. ^{9.} *vos persequuntur?* Ubi est & illud :

Non reddentes malum pro malo,

Rom. 12. *nec maledictum pro maledicto.* Et :

^{17.} *nulli malum pro malo reddentes?*

Si enim malum pro malo non est cuiquam reddendum, non solum

de Oratione Dominica Liber. 191
factum malum pro facto malo , sed
nec votum malum reddendum est
pro facto vel voto malo. Reddit
autem malum votum , qui etiamsi
non seipsum vindicat , tamen ut
ejus inimicum Deus puniat , exspe-
ctat atque optat. Quapropter cùm
& homo justus & homo malus de
inimicis suis velint à Domino vin-
dicari ; unde discernentur , nisi quia
justus & magis cupit inimicum
suum corrigi quàm puniri ; & cùm
in eum videt à Domino vindicari ,
non ejus delectatur pœnâ , quia
non eum odit ; sed divinâ justitiâ ,
quia Deū diligit ? Denique si in hoc
sæculo in eum vindicatur ; vel pro
illo etiam lætatur , si corrigitur ; vel
certè pro aliis , ut eum timeant imi-
tari. Ipse quoque fit melior , non
suppicio illius odia sua pascendo ,
sed errata emendando. Ac per hoc
de benevolentia est , non de mali-
tiâ , quòd lætatur justus cùm vi-
det vindictam , & manus suas la-
vat , id est , opera sua mundiora ef-
ficit in sanguine , hoc est , in exi-

ps. 57.11.

tio peccatorum ; sumens inde , non mali alieni gaudium , sed divinæ admonitionis exemplum. Si autem in futuro sæculo , ultimo Dei judicio vindicatur , hoc ei placet quod Deo ; ne benè sit malis ; ne piorum præmiis etiam impij perfruantur ; quod utique injustum est , & à regulâ veritatis quam justus diligit ,

^{a In Psal.} alienum. ^{b In Psal.} Quæ autem videtur optare inimicis , non malevolentiae votum est , sed enuntiatio pœnæ

^{c 27. init.} illorum : & eo modo illa dicit , tanquam ulciscendi cupiditate ea optet ut fiant , cùm dicantur futura certissimâ veritate , & per Dei justitiam super tales dignè ventura. Quem modum futura prædicendi , velut speciem malè optandi quidam non intelligentes putant odium odio , & malo animo malum animum reddi : quoniam revera paucorum est dignoscere quomodo placeat pœna iniquorum accusatori inimicitia se saturare cupient , & quā longè alio modo placeat judici recta voluntate peccata punienti.

nienti. Ille quippe reddit malum pro malo : iste autem , etiam cùm vindicat , non reddit malum pro malo , quoniam justum reddit in-justo : quod autem justum est , uti-que bonum est. Punit ergo non de-lectione alienæ miseriæ , quod est malum pro malo ; sed dilectione justitiæ , quod est bonum pro malo. Itaque nec lumini scripturarum calumnientur cæci opinantes quod Deus peccata non puniat : nec , quasi malum pro malo reddat , sibi blandiantur inusti. ^{a In Psal.} Sic ergo ini-micus diligatur , ut non displiceat ^{78. psal.} Domini justitia quâ punitur ; & sic ^{med.} placeat justitia quâ punitur , ut non de malo ejus sed de bono judice gaudeatur. Malevolus enim ani-mus contristatur , si ejus inimicus correctus evaserit pœnam : & cùm puniri eum videt , vindicari ita se gaudet , ut non justitiæ Dei , quem non diligit , sed illius quem odit , miseriâ delectetur. Et cùm Deo ^{Rom.:2.} dimittit judicium , ut plus noceat ^{19.} Deus quām ipse nocere possit , exo-

R

194 Phileremi Palaeol. Monac.

Rom. 12.
20. ptat: & cùm dat cibum esurienti
inimico, potumque sitienti, mali-

Ibid. tiosè sapit quod scriptum est: *Hoc*
enim faciens carbones ignis congeres
super caput ejus. Agit enim ut
amplius aggravet, & ei excitet in-
dignationem Dei, quam carboni-
bus ignis significari putat, non in-
telligens illum ignem esse pœniten-
tiæ urentem dolore, quo usque ca-
put erectum superbiâ, beneficiis
inimici ad humilitatem salubrem
deponatur, & in bono illius hujus
malum vincatur. Unde Apostolus
vigilanter adjunxit: *Noli vinci à*
malo, sed vince in bono malum.

Ibid. v.
21. 1. Quomodo autem potest vincere in
bono malum in superficie bonus, &
in abdito malus; qui opere parcit,
& corde sœvit manu mitis, vo-

a In Psal 102. luntate crudelis? ² Sed ô vos ulto-
res, videte si non estis peccatores.
med.

b Homil. ^{42. cap. 7.} Nos qui sumus, ut vindictam
c Homil. quæramus? si quæreret illam Deus
40. cap. 6. de nobis, ubi remaneremus? ^c Sed
ille me læsit, ille in me peccavit, &
noī vult veniam postulare. Quid

ergo ? Dicturus sum , vade ad illum , & tu pete veniam ? Absit. Nolo mentiaris : nolo dicas , da mihi veniam , qui te nosti non peccasse in fratrem tuum. Quid enim prodest tibi cùm tu fueris tuus accusator ? Quid expetis tibi ignosci ab eo quem non læsisti aut in quem non peccasti ? Nihil tibi prodest , nolo facias. Nosti , bene discussisti , scisti quia in te peccavit , non tu in illum . ^a Debent inter vos esse alij pacifici , qui illum objurgent , ut à te priùs veniam petat. Tu tantùm paratus esto ignoscere ; prorsus paratus esto ex toto corde dimittere. Si paratus es dimittere , jam dimisisti. Habes adhuc quod ores. Ora pro illo ut petat à te veniam ; quia scis ei nocere , si non petat , ora pro illo ut petat. Dic Domino in oratione tua : Domine , scis me non peccasse in illum fratrem meum , sed illum potius peccasse in me , & obesse illi quòd peccavit in me , si veniam non petat à me : Ego bono animo peto ut ignoscas ei. ^b Qui-

^{b Homil.}
^{40. cap. 5.}

R ij

cumque habetis discordias cum fratribus vestris , & revocatis vos ad vos , & consideratis vos , & justum judicium fertis in vos intius in cordibus vestris , & invenitis vos non debuisse facere quod fecistis , non debuisse dicere quod dixistis ; petite veniam fratres à fratribus vestris.

^{a Ser. 73. 2 de divers. inst.} Si quæ inimicitiae , quæ vel nasci non debuerunt , vel citò mori debuerunt , & tamen usque ad hoc tempus sive negligentia , sive pertinacia , sive non modesta sed superba verecundiā inter fratres perdurare potuerunt , saltem modò finiantur. Super quas sol non debuit occidere , saltem post multos solis ortūs & occasūs etiam ipsæ suo tandem aliquando extinguantur occasu ; nec ulterius ullo renoventur exortu. Negligens , inimicitias finire obliviscitur ; pertinax , veniam non vult concedere cum rogatur ; superbè verecundus veniam petere dedignatur. His tribus vitiis inimicitiae vivunt ; sed animas in quibus non moriuntur , occidunt. Vigilet

contra negligentiam memoria , contra pertinaciam misericordia , contra superbam verecundiam submis-
sa prudentia. Qui se concordiae re-
colit neglectorem , excutiat exper-
giscendo torporem : qui se cupit es-
se sui debitoris exactorem , Dei se
cogitet debitorem : qui erubescit
petere ut sibi frater ignoscat , vin-
cat per bonum timorem malum pu-
dorem. ^{c Homil.} Sunt personæ humiles pro
ordine sæculi hujus , à quibus si pe-^{40. cap. v.}
tamus veniam , extollantur in su-
perbiā. Hoc est quod dico. Ali-
quando dominus peccat in servum
suum (quia si ille dominus est , ille
servus ; ambo tamen alieni servi
sunt , quia ambo Christiani , ambo
Christi sanguine redempti sunt)
tamen durum videtur ut hoc etiam
jubeam , hoc præcipiam , ut si for-
tè dominus homo peccat in servum
suum injustè litigando , injustè cæ-
dendo , dicat ille : Ignosce mihi ,
da mihi veniam. Non quia non de-
bet facere , sed ne ille incipiat su-
perbire , si pœniteat eum. Quid

R iii

ergo ? Ante oculos Dei puniat cor suum ; & si non potest dicere servo suo , quia non oportet : Da mihi veniam ; blandè illum alloquatur ; blanda enim appellatio , veniae est

^a Ser. 15. postulatio. ^a Omnis homo , & debitor est Dei , & debitorem habet

^{de ver.}
^{Domini.} cap. 2. fratrem suum. Quis est enim qui non sit debitor Dei , nisi in quo nullum potest inveniri peccatum ? Quis est autem qui non habeat debitorem fratrem , nisi in quem nemo peccavit ? Putasne quisquam ingenere humano reperiri potest , qui non & ipse aliquo peccato obstricatus sit fratri suo ? Debitor est ergo omnis homo ; habens tamen & ipse debitorem. Ideo Deus justus constituit tibi regulam in debitore tuo ,

^b Ib. c. 6. quod faciet & ipse cum suo. ^b Dicit enim Deus : Dimitte , & dimittetur tibi. Si ergo prior dimisi , dimitte vel postea. Nam si non dimiseris , revocabo te , & quidquid tibi dimiseram replicabo tibi. ^c Duo sunt enim opera misericordiae , quæ nos liberant ; quæ breviter ipse Domi-

^e Ibid.
cap. 2.

de Oratione Dominica Lib. 199

nus posuit in Evangelio : Dimitte, ^{Luc. 7.}
Et dimitetur vobis ; date, Et dabi- ^{37. 38.}
tur vobis. Dimitte, Et dimitetur
vobis, ad ignoscendum pertinet :
date Et dabitur vobis, ad praestan-
dum beneficium pertinet.^a Ignosci ^{2 Lib. inf.}
vobis vultis ? ignoscite. Remitti-
te, Et remittetur vobis. Accipere
vultis ? Date, Et dabitur vobis.^b

Quam rem Dominus sic ipse com-
mendavit, ut diceret : Si enim di- ^{22.}
miseritis peccata hominibus, dimit- ^{Matth. 6.}
ret vobis Et pater vester peccata ve-
stra. Si autem non dimiseritis ho-
minibus ; neque pater vester qui in
caelis est, dimitteret vobis :^c quia & ^{c Enchi-}
ipsa eleemosyna est veniam petenti ^{ridii cap.}
homini ignoscere . . . Non solum ^{71. 72. 73.}
ergo qui dat esurienti cibum, si-
tienti potum, nudo vestimentum,
peregrinanti hospitium, fugienti
latibulum, ægro vel inclusio visita-
tionem, captivo redemptionem,
debili subvectionem, cæco dedu-
ctionem, tristi consolationem, non
sano medelam, erranti viam, deli-
beranti consilium, & quod cuique

R iiiij

necessarium est indigenti ; verum etiam & qui dat veniam peccanti, eleemosynam dat ; & qui emendat verbere in quem potestas datur, vel coercet aliquâ disciplinâ, & tamen peccatum ejus, quo ab illo Iesus est, aut offensus, dimittit ex corde, vel orat ut ei dimittatur ; non solum in eo quod dimittit atque orat, verum etiam in eo quod corripit, & aliquâ emendatoriâ pœnâ plectit, eleemosynam dat, quia misericordiam præstat. Multa enim bona præstantur invitis, quando eorum consulitur utilitati, non voluntati ; quia ipsi sibi inveniuntur esse inimici, amici vero eorum potius illi quos inimicos putant, & reddunt errando mala pro bonis ; cum reddere mala Christianus non debeat pro malis. Multa itaque sunt genera eleemosynarum, quæ cum facimus, adjuvamur ut dimittantur nobis nostra peccata. Sed eâ nihil est majus, quam ex corde dimittimus quod in nos quisque peccavit. Minus enim magnum est erga eum esse

de Oratione Dominica Lib. 201
benevolum , sive etiam beneficūm,
qui tibi mali nihil fecerit. Illud
multo grandius , & magnificētis-
simæ bonitatis est, ut tuum quoque
inimicum diligas , & ei qui tibi
malum vult , & , si potest , facit,
tu bonum semper velis , faciasque
cūm possis , illius memor exempli
qui in cruce pendens pro suis exo-
rat persecutoribus , suosque admo-
nuit dicens : *Diligite inimicos ve-*
stros ; benefacite eis qui vos oderunt,
& orate pro eis qui vos persequun-
tur. Sed quoniam perfectorum
sunt ista filiorum Dei , quò quidem
se debet omnis fidelis extendere ,
& humanum animum ad hunc affe-
ctum , orando Deum , secumque
agendo luctandoque perducere :
tamen quia hoc tam magnum bo-
num tantæ multitudinis non est ,
quantam credimus exaudiri cūm in
oratione Dominicâ dicitur : *Dimit-*
te nobis debita nostra , sicut & nos
dimitimus debitoribus nostris ; pro-
culdubio verba sponsionis hujus
implentur , si homo qui nondum

Matth.
5. 44.

Matth.
5. 12.

ita profecit ut jam diligat inimicum, tamen quando rogatur ab homine qui peccavit in eum, ut ei dimittat, dimittit ex corde, quia etiam sibi roganti vult utique dimitti cum orat & dicit: *Sicut & nos dimittimus rogantibus debitoribus nostris.* Jam vero qui cum in quem peccavit hominem rogat, si peccato suo movetur ut roget, non est adhuc deputandus inimicus, ut eum diligere sit difficile, sicut difficile erat quando inimicitias exercebat.

^a Enibi-
ridic. 75.

^a Sanè qui sceleratissimè vivunt, nec curant tales vitam morisque corrigere, & inter ipsa facinora & flagitia sua eleemosynas frequentare non cessant, frustra sibi ideo blandiuntur quoniam Dominus ait: *Date eleemosynam; & ecce omnia munda sunt vobis.* Hoc enim quam latè pateat, non intelligunt. ^b Est enim eleemosyna opus misericordiæ; verissimeque dictum est: *Miserere animæ tuæ, placens Deo.* ^c Quicumque male vivis, quicumque infideliter vivis, redi-

LUC. II.

41.

Eccl. 30

24.

b Ibid.

cap. 76.

c Serm.

30. de

verb. Do-

mini cap.

4.

ad conscientiam tuam : & ibi inve-
nis mendicantem animam tuam ,
invenis egentem , invenis paupe-
rem , invenis ærumnosam , invenis
fortè nec egentem , sed egestate ob-
mutescentem : nam si mendicat ,
esurit justitiam . ^{a Lib. 27.} Qui ergo dignas
pro suis peccatis eleemosynas facit , ^{de Civit.}
~~prius eas~~ facere incipiat à seipso . ^{Dei. cap. 27.}

Indignum est enim ut in se non fa-
ciat qui facit in proximum , cùm
audiat dicentem Dominum : *Dili-* ^{Matth.}
ges proximum tuum tanquam tei- ^{22 39.}
psum ; Itemque audiat : Miserere Eccli. 30.
tuæ animæ , placens Deo. Hanc er- ^{24.}
go eleemosynam , id est , ut Deo
placeat , non faciens animæ suæ ,
quomodo dignas pro peccatis suis
eleemosynas facere dicendus est ?

Ad hoc enim & illud scriptum est :

Qui sibi malignus est , cui bonus Eccli. 14.
erit ? Orationes quippe adjuvant ^{5.}
eleemosynæ : & utique intuendum
est quod legimus : *Fili , peccasti ; Eccli. 21.*
Ne adjicias iterum , & de præteri- ^{1.}
tis tuis deprecare ut dimittantur
tibi . Propter hoc ergo eleemosynæ

204 Phileremi Palæol. Monac.

faciendæ sunt , ut cùm de præteritis peccatis deprecamur , exaudiamur , non ut in eis perseverantes licentiam malè faciendi nos per eleemosynas comparare credamus. Ideo autem Dominus & dexteris eleemosynas ab eis factas , & sinistris non factas se imputaturum esse prædixit , ut hinc ostenderet quantum valeant eleemosynæ ad priora delenda , non ad perpetua impunè committenda peccata. Tales autem eleemosynas non dicendi sunt facere , qui vitam nolunt à consuetudine scelerum ir. melius committare ; quia & in hoc quod ait :

Matth.
25. 45. *Quando uni ex minimis meis non fecistis, miki non fecistis;* Ostendit eos non facere , etiam quando se facere existimant. Si enim Christiano esurienti panem tanquam Christo darent , profectò sibi panem iustitiae , quod ipse Christus est , non negarent ; quoniam Deus non cui detur , sed quo animo detur , attendit. Qui ergo Christum diligit in Christiano , hoc animo ei porrigit

de Oratione Dominica Lib. 205
eleemosynam , quo accedit ad Chri-
stum , non quo vult recedere impu-
nitus à Christo . Tanto enim magis
quisque deserit Christum , quanto
magis diligit quod improbat Chri-
stus . ^a Non ergo se fallant , qui per
eleemosynas quaslibet largissimas
fructum suorum , vel cuiuscumque
pecuniæ , impunitatem se emere
existimant in facinorum suorum im-
manitate ac flagitorum nequitia
permanendi . ^b Eleemosynæ illis
prosunt , qui vitam mutaverunt .
Das enim Christo egenti , ut pecca-
ta tua redimas præterita . Nam si
ideò illi das , ut liceat tibi semper
impunè peccare ; non Christum
pascis , sed judicem corrumpere co-
naris . ^c Facite veram eleemosy-
nam . Quid est vera eleemosyna ?
misericordia . ^d Qui autem diligit
iniquitatem , odit animam suam ;
& qui odit animam suam , non est
in eam misericors , sed crudelis .
Diligendo eam quippe secundum
sæculum , odit eam secundum
Deum . Si ergo vellet ei dare ele-

106 Phileremi Palæol. Monac.
mosynam , per quam munda illi es-
sent omnia , odisset eam secundum
sæculum , & diligeret eam secun-
dum Deum . Nemo autem dat ele-
mosynam quamlibet , nisi unde
Luc. 11.
det , ab illo accipiat quinon eget ;
41. & ideo dictum est : *Misericordia*
a Lib. 21. *ejus præveniet me* ; ** quoniam &*
de Civit. *illi justi qui tantâ sanctitate vixe-*
Deicap. *runt , ut alios quoque recipient in*
27. *Psal. 58.* *tabernacula æterna , quibus amici*
11. *facti sunt de mammôna iniquitatis ;*
ut tales essent , misericordiâ libe-
Rom. 4. rati sunt ab eo qui justificat im-
5. *ib. v. 4.* *pium , imputans mercedem secun-*
dum gratiam , non secundum de-
bitum . In eorum quippe numero
1. Tim. 1. est Apostolus quidicit : *Misericor-*
16. *diam consecutus sum ut fidelis es-*
sem. Illi autem qui recipiuntur à
talibus in tabernacula æterna , fa-
tendum est quod non sint his mori-
bus prædicti , ut eis liberandis , sine
suffragio sanctorum sua possit vita
sufficere , ac per hoc multo amplius
Jacob. 2. in eis superexaltat misericordia ju-
13. dicium . Nec tamen ideo putandus

est quisquam sceleratissimus ne-
quaquam vitâ vel bonâ vel tolera-
biliore mutatus , recipi in taberna-
cula æterna , quoniam obsecutus
est sanctis de mammôna iniquitatis,
id est , de pecuniâ vel divitiis quæ
male fuerant acquisitæ ; aut etiamsi
benè , non tamen veris , sed quas
iniquitas putat esse divitias , quo-
niam nescit quæ sint veræ divitiae
quibus illi abundant qui & alios re-
cipiunt in æterna tabernacula. Est
itaque quidam vitæ modus , nec
tam malæ , ut his qui eâ vivunt ni-
hil prosit ad capessendum regnum
cælorum largitas eleemosynarum ,
quibus etiam justorum sustentatur
inopia , & fiunt amici qui in ta-
bernacula æterna suscipiant : nec
tam bonæ , ut ad tantam beatitudi-
nem adipiscendam eis ipsa sufficiat ,
nisi eorum meritis quos amicos fe-
cerint , misericordiam consequan-
tur. Mirari autem soleo , etiam
apud Virgilium istam Domini re-
periri sententiam , ubi ait : *Facite Luc. 16.*
vobis amicos de mammôna iniquita- 9.

Matth.
10. 41.

A.n. 6.

208 Phileremi Palæol. Monac.
tis, ut & ipsi recipiant vos in taber-
nacula æterna: Cui est & illa simili-
lma: Qui recipit Prophetam in no-
mine Prophetæ, mercedem Proph-
etæ accipiet; & qui recipit justum
in nomine justi, mercedem justi ac-
cipiet. Nam cum Elysios campos
Poëta ille describeret, ubi putant
habitare animas beatorum; non so-
lum ibi posuit eos qui propriis me-
ritis ad illas sedes pervenire potue-
runt, sed adjecit, atque ait: Qui
que sui memores alios fecere me-
rendo; id est, qui promeruerunt
alios, eosque sui memores prome-
rendo fecerunt; prorsus tanquam
eis dicerent quod frequentatur ore
Christiano, cum se cuique sanctorum
humilis quisque commendat,
& dicit: Memor esto mei atque
ut id esse possit, promerendo effi-
cit. Sed quis iste sit modus, & quæ
sint ipsa peccata quæ ita impediunt
perventionem ad regnum Dei, ut
tamen sanctorum amicorum meri-
tis impetrant indulgentiam, diffi-
cillimum est invenire, periculo-
sissimum

de Oratione Dominica Lib. 209
sissimum definire. Ego certè usque
ad hoc tempus , cùm īnde fatage-
rem , ad eorum indaginem perveni-
re non potui. Et fortassis propterea
latent , ne studium proficiendi ad
omnia peccata cavenda pigrescat :
quoniam , si scirentur quæ vel qua-
lia sint delicta , pro quibus etiam
permanentibus , nec profectu vitæ
melioris absumptis intercessio sit
inquirenda & speranda justorum ,
eis secura se obvolveret humana se-
gnities , nec evolvi talibus impli-
camentis ullius virtutis expeditio-
ne curaret ; sed tantummodò quæ-
reren aliorum meritis liberari , quos
amicos sibi de mammōna iniquita-
tis eleemosynarum largitione fe-
cisset. Nunc verò dum venialis ini-
quitatis , etiamsi perseveret , igno-
ratur modus , profectò & studium
in meliora proficiendi orationi in-
stanto vigilantiūs adhibetur , & fa-
ciendi de mammōna iniquitatis
sanctos amicos cura non spernitur.

" Quantumcunque proficias , spera-
bis in misericordiam : Nam si justi-

a In Psal.
147. ante
med.

S.

210. Phileremi Palaol. Monac.
tia sine misericordiâ prolata fuerit,
in quolibet quod dâmet, inve-
niet. Quæ nos consolatur scriptu-
ra? quæ hortatur ad misericordiam
faciendam, ut omnino crebresca-
mus in erogando quod amplius ha-
bemus. Multa autem superflua
habemus, si non nisi necessaria te-
neamus: Nam si inania queramus,
nihil sufficit. Fratres, querite quod
sufficit operi Dei, non quod sufficit
cupiditati vestræ. Cupiditas vestra
alb. inf. non est opus Dei. Superflua divi-
tum, necessaria sunt pauperum.
Res alienæ possidentur, cùm su-
perflua possidentur. Faciens ergo
hujusmodi misericordias, & illam
præcipue quæ gratis constat, dimit-
te sicut dimittimus; quâ non nisi
charitatem erogas, quæ crescit
cùm erogas: Faciens ergo, & fer-
vens in ipsis bonis operibus miseri-
cordiæ, quæ jam bona opera, ut
jam diximus, tunc non erunt ne-
cessaria, quia nullus erit miser in
quem facienda sit misericordia; ex-
pectabis securus judicium, non

Matth.
6. 12.

tam securus de justitiâ tuâ, quâm securus de misericordiâ Dei, quia & tu misericordiam prærogasti. *Iudicium enim sine misericordiâ illi* <sup>Iacob. 2.
13.</sup> qui non fecit misericordiam : Superexaltat autem, inquit, misericordia iudicium. *Quod si non es-* <sup>a Lib. de
perfect.</sup> *set, quæ spes esset ? Quandoqui-* ^{iust. c. 15.} *dem, cùm rex justus federit in*
throno, quis gloriabitur castum
se habere cor ? aut quis gloriabitur
mundum se esse à peccato ? Sed ^{b In Psal.} ^{125. med.} parum habes unde facias. Habes voluntatem ? Quomodo nihil esset quod habes, si non adesset bona voluntas ; sic & quia non habes, noli esse tristis, si est tibi bona voluntas. ^{Matth. 10. 42.} ^{c Ibid.} ^{d post med.} Calicem aquæ frigidæ qui dederit uni ex minimis, non perdet mercedem suam. Quid si nec hoc faciat ? Securus sit etsi nec hoc habet. Pax in terrâ hominibus bona voluntatis. <sup>Luc. 2.
14.</sup> Venturum se Dominus & ad sinistram positis genitibus minatur esse dicturum : Itē <sup>cont. ad
vers. leg.</sup> ^{e proph.} in ignem aeternum qui paratus est ^{cap. 16.} ^{f Maith.} diabolo & Angelis ejus. Hujus ^{25. 44.}

S ij

Ibid. v.
43. tanti supplicij quæris causam? Esu-
rivi, inquit, & non dedistis mihi
manducare. Ecce pro escâ tempo-
rali, non ablatâ, sed non datâ, æ-
ternum & horrendum supplicium
comminatur. Et rectè si consulas
veritatem. Perparvum est enim
quod in eleemosynis datur. Sed
cùm piè datur, æternum inde me-
ritum comparatur. Et ideo potius
quia parvum est quod datur, ma-
gnâ impietate non datur. Unde
non mirum est quodd tantæ sterili-
tati velut infructuosarum arborum
ignis æterni supplicium præpara-
tur. Si autem consulas hominem
ut de suo respondeat tibi, omnis
homo mendax contemnit culpam,
& exaggerat pœnam: illam quippe
non videt mente carnali, hanc ex-
horret carne mortali. Scriptum
2 S. 17. 50. est: *Consilium meum audi Rex*,
det temp. cap. 10.
Dad. 4. & peccata tua eleemosynis redime,
24. Et alia multa sunt divini eloquij
documenta quibus ostenditur mul-
tum valere eleemosynam ad extin-
guenda & delenda peccata. Proin-

de illis quos damnaturus est , immò plus illis quos coronaturus solas eleemosynas imputabit , tanquam dicens : difficile est ut si vos examinem , & appendam vos , & scruter diligentissimè facta vestra , non inveniam unde vos damnem.

Sed ite in regnum , *Esurivit enim* , Matth. 25:31.

& dedistis mihi manducare. Non ergo itis in regnum quia non peccastis , sed quia vestra peccata eleemosynis redemistis. Rursus & illis:

Ite in ignem aeternum qui paratus est diabolo & Angelis ejus. Et illi tanquam noxij , olim rei , serò trementes ; attentes peccata sua quando auderent dicere immeritò se damnari , immeritò in se hanc depromisi à judice tam justo sententiam ? Considerando conscientias suas , considerando omnia vulnera animæ suæ quando auderent dicere : injustè damnamur ? De quibus antè in sapientiâ dictum est : *Traudcent eos ex adverso iniquitates eorum.* Sine dubio videbunt se justè damnari pro sceleribus & crimi-

S. iii

214 Phileremi Palaol. Monit.

Matth.
25. 42.

nibus suis. Et quasi eis dicet: non
inde unde putatis; sed quia esuri-
vi, & non dedistis mihi manduca-
re: Si enim ab illis omnibus vestris
factis aversi & ad me conversi illa
omnia crimina atque peccata ele-
mosynis redemissi etis, ipsæ elemo-
synæ modò liberarent vos, & à
reatu tantorum criminum absolve-

Matth.
5. 7.

rent: Beati enim misericordes,
quoniam ipsis misericordia præsta-
bitur. Modò autem ite in ignem

Matth.
25. 41.

æternum. Iudicium sine misericor-
diâ ei qui non fecit misericordiam.

Jacob.
13.

Ergo audiant homines, digneque
considerent quantum sit meritum

a Ibid.
cap. 11.

Christum pavisse esurientem, &
quale sit crimen Christum contem-
psisse esurientem. Mutat quidem

homines in melius pœnitentia pec-
catorum: sed nec ipsa videtur ali-

quid profutura si ab operibus mis-
ericordiæ sterilis fuerit. Testatur
hoc veritas per Joannem, qui ve-

luc 3. 7.
2. v.

nientibus ad se dicebat: Generatio
viperarum, quis vobis ostendit fu-
gere ab ira venturâ? Facite ergo

de Oratione Dominica Lib. 215
dignos fructus pœnitentia; & ne dicatis, patrem habemus Abraham: dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Iam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis enim arbor non faciens fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur. De hoc utique fructu superiorius ait: Facite fructus dignos pœnitentia. Quisquis itaque istos fructus non fecerit, sine causâ putat per sterilem pœnitentiam se mereri veniam peccatorum. Qui sunt autem isti fructus, ipse consequenter ostendit; nam post hæc ejus verba
Interrogabant eum turbæ dicentes: Ib. v. 10.
Quid ergo faciemus? Id est, qui sunt isti fructus, quos ut faciamus hortaris & terres? Respondens autem dicebat illis: *Qui habet duas tunicas, det unam non habenti;* Ib. v. 11. & *qui habet escas, similiter faciat.*
Quid manifestius, fratres mei? quid certius? quid expressius?
Quid ergo aliud sonat quod superiorius ait? *Omnis arbor non faciens* Ibid. v. 9.

216 Phileremi Palæol. Monac.

fructum bonum excidetur & in
ignem mittetur ; nisi quod sinistri
Matth. audituri sunt : *Ite in ignem æter-
num, esurivi enim & non dedistis
mihi maducare ?* Parum est itaque
25. 41. recedere à peccatis , si præterita cu-
rare neglexeris ; sicut scriptum est :

Ecclesi. 21. *Fili peccasti , ne adjicias iterum.*

Ibid. *Et ne hoc solo securum se esse puta-
ret : Et de præteritis , inquit , de-
precare , ut tibi dimittantur. Sed
quid prodest deprecari , si te non
dignum feceris exaudiri , non fa-*

Luc. 3. 8. *ciendo fructus dignos pœnitentiae ,
ut tanquam sterilis arbor excidaris
& in ignem mittaris ? Si ergo exau-
diri vultis cùm deprecamini pro-*

Luc. 6. *peccatis vestris ; dimitite & dimit-
37. 38. tetur vobis , date & dabitur vobis.*

a Lib. 2. de 2 Ex quo intelligitur , etiam in istâ
Jerm. Do- mini in quintâ petitione quâ dicimus , *Di-
mon. cap. mitte nobis debita nostra , non de-
8. pecuniâ quidem dici , sed de omni-
Matth. 9. 12. bus quæ in nos quisque peccat , ac-
per hoc etiam de pecuniâ . Peccat
namque in te qui tibi pecuniam de-
bitam , cùm habeat unde reddat ,*

recusat

de Oratione Dominica Lib. 21. 7
recusat reddere. Quod peccatum
si non dimiseris, non poteris dice-
re : *Dimitte nobis sicut & nos di-* Ibid.
mittimus. ^a Qui ergo vel sponte ; ^{alb. sup.}
vel conventus pecuniam debitam
reddere noluerit, dimitenda illi
est. *Quia*s enim ob res nollet redde-
re : vel quod non habeat, vel quod
avarus sit, reique alienæ cupidus.
Utrumque autem pertinet ad ino-
piam : nam illa inopia est rei fami-
liaris hæc animi. *Quisquis itaque*
tali dimittit debitum, inopi di-
mittit, opusque Christianum o-
peratur, manente illâ regulâ, ut
in animo paratus sit amittere quod
sibi debetur. Nam si modestè &
leniter omnimodo egerit, ut sibi
restituatur, non tam intendens fru-
ctum pecuniæ, quam ut hominem
corrigat, cui sine dubio pernicio-
sum est habere unde reddat, & non
reddere : non solùm non peccabit,
sed proderit ei etiam plurimum ;
ne ille dum alienam pecuniam lue-
crum facere vult, damnum fidei
patiatur, quod tanto est gravius,
ut nulla sit comparatio. T.